

BARIŠIĆ JADRANKO

JADRANKO BARIŠIĆ

Evo ga. Uključeni smo i ja ću vas moliti na početku snimke da mi se predstavite. Dakle, vaše ime i prezime, datum i mjesto rođenja, zanimanje, prebivalište?

Znači, ja sam Jadranko Barišić, rođen 7.7.1955. godine u Mostaru. Radim kao liječnik kirurg u Zagrebu. Živim na adresi [REDACTED]

Gdje radite u Zagrebu?

Na Svetom Duhu.

Na Svetom Duhu ste kirurg?

Kirurg, da.

Dakle, povod našeg razgovora je optužnica dignuta protiv generala Praljka. Tužitelj zastupa tezu o zločinačkom pothvatu, zločinačkom udruživanju i mi bi trebali malo porazgovarati o tome koliko mi imamo elemenata, činjenica i osobnih spoznaja o tom zločinačkom poduhvatu kojeg, vidjet ćemo, jest ili nije bilo. Dakle, u tom smislu molim vas da se malo prisjetite gdje je vas zatekao rat? Gdje se nalazili u početku? Što ste vi tada radili? Pa neka to bude uvod u ovaj naš razgovor.

Kao liječnik kirurg ja sam bio član Sanitetskog stožera Hrvatske vojske. I tijekom rata bio sam upućen...odmah ću prijeći na ovo da sam išao u Hercegovinu jer smo dogovorno sa Ministarstvom i Upravom za zdravstvo trebali pomoći pri organizaciji zdravstvene zaštite na područjima Hercegovine i srednje Bosne. Negdje početkom 92. godine imali smo sastanke i dogovore. Formirali smo sanitetsku kiruršku ekipu koja je negdje početkom trećeg mjeseca upućena u Tomislavgrad. Trebali smo se naći sa dvojicom liječnika: dr. Bagarićem i dr. Šarcom koji su bili zaduženi za organizaciju tog sanitetskog dijela. Dr. Bagarić je bio načelnik Saniteta, a dr. Šarac je bio njegov pomoćnik. Tijekom boravka u Tomislavgradu organizirali smo i sastanke s liječnicima i ravnateljima bolnica, od Mostara pa do Konjica, od Livna do Neuma.

Kakva je atmosfera bila tada tamo? Vi dolazite, rat je tamo počeo, traje, osjeća se?

Zapravo, atmosfera je bila pod utjecajem rata u Hrvatskoj. Liječnici su bili donekle zaplašeni. Ljudi su bili zaplašeni jer su vidjeli kakva je situacija, što se događa u Hrvatskoj i svi su osjećali zapravo da će se takva ista situacija dogoditi i na njihovom području. Pošto liječnici nisu, ti liječnici koje smo mi zatekli dole nisu imali nikakvih saznanja o ratnim djelovanjima, što znači organizacija ratnog zdravstva, kakve tehnologije sada mogu imati, nije im to uopće bilo jasno. Zato smo svaku tu bolnicu obišli, razgovarali s njima i uputili ih kako trebaju organizirati taj sanitetski dio, jel. To su bolnice koju su trebale prihvaćati i civile, i ranjenike, vojnike bez obzira kojoj nacionalnosti pripadali. Tako da smo bili i u Mostaru, i u Konjicu, i Jablanici, i u Bugojnu, i Fojnici, i u Kiseljaku, Livnu, Prozoru, Neumu, Grudama, Tomislavgradu.

Koliko je ukupno bilo tih mjesta....

Pa, ja mislim...

*****?

Pa ja mislim da ih je negdje bilo oko osamnaest, moje mišljenje, sad ja ne znam, ne mogu se više sjetiti, ali mislim da je bilo negdje oko osamnaest tih ratnih bolnica, možemo ih sad već tako nazvati, koje su spadale i pripadale organizaciji naše Uprave za zdravstvo HVO-a.

Dr. Barišić, možete li mi malo samo pojasniti: dakle, govorimo o ideji organizacije tog stožera, kako je on bio zamišljen? Dakle, čisto u dvije rečenice. Od čega ste vi kretali? Što ste vi željeli postići?

Zapravo mi smo željeli te ratne bolnice organizirati u smislu da one budu vrlo funkcionalne, da pruže pomoć ljudima koji se tamo zadese u nekoj perspektivi, jer smo predviđali da će doći do ratnih sukoba. Pošto je njihova organizacija... Pošto oni nisu imali takvu organizaciju, nisu znali što će se dogoditi, mi smo nastojali to sve približiti što je više moguće, da skratimo zapravo taj transport od događaja, od ratnih zbivanja do bolnice. Znači htjeli smo približiti što više bolnicu recimo....

Mjestima...

..samim mjestima događaja i tako dalje.

..ranjavanja...?

Ranjavanja, i tako dalje, da što bolje i što brže možemo pružiti pomoć tim ljudima - bilo civilima, bilo vojnicima.

Te bolnice su bile zamišljene kao bolnice koje će pružati pomoć i vojnicima, i civilima?

Tako je. Zapravo, imali smo iskustvo iz Hrvatske vojske gdje što više tih ratnih bolnica je bilo, što brži taj transport ranjenika do bolnice spašava živote. I zato smo imali te sjajne rezultate koje navodno nitko u svijetu nije imao. Zato što smo imali vrlo, vrlo, vrlo blizu bolnice tim ratnim zbivanjima, na par kilometara, desetak kilometara.

Mala digresija ali ja ću je sada napraviti: kažete, koju nitko u svijetu tako nije imao. Od kuda vam taj podatak?

Zato što je dr. Bagarić napisao jedan rad gdje je....

To je već poslijeratno vrijeme?

To je poslijeratno vrijeme. On je iza rata, kad je napravio tu kompletnu dokumentaciju i kada je uzeo ta izvješća iz tih svih bolnica gdje su se ti ranjenici liječili, on je napravio jedan rad kojeg je iznio na kongresu. Na jednom Kongresu ratne medicine, zapravo, gdje su bili nazočni svi ti liječnici koji su radili u vojskama raznim raznih država. I onda su oni bili iznenađeni tim rezultatima i zbrinjavanjima koje smo mi imali na terenu. Tako da je jedan...

...jedan taj profesor iz Izraela bio nazočan na tom kongresu. On se želio upoznati s dr. Bagarićem, da s njim zapravo razgovara kako je to moguće da imaju takve rezultate koje oni nikada nisu mogli postići. I taj čovjek je dolazio u Hrvatsku, i obišao te terene i tako dalje. I vidio je zapravo kako smo mi, na koji način je to bilo organizirano. To je njega jako interesiralo. I on je bio načelnik Saniteta izraelske vojske dugi niz godina.

Znači bez obzira na njihovo bogato iskustvo...

Je, jasno.

...oni su bili iznenađeni rezultatima....

Da.

....ako ja vas dobro shvaćam...?

Tako je.

...koji su dostignuti...

Tako je. I tako da ja mislim da smo mi pridonijeli sa takvom organizacijom da se približimo tom terenu što više. Jer tu imamo mobilne kirurške ekipe s operacijskim dvoranama gdje smo odmah mogli to... pomoći ljudima i ranjenicima, i transportirati ih dalje.

Dakle, ako dobro shvaćam, to je bila ideja?

Da, tako je.

U provedbi toga kažete bilo je koliko, osamnaest bolnica?

Ja mislim osamnaest bolnica.

Osamnaest bolnica. Pitanje koje vam moram postaviti je slijedeće. Po kojem ključu su se birala mjesta budućih bolnica, odnosno mjesta gdje će se te bolnice oformiti i osposobljavati na sve načine na koje su se kasnije radile?

Gledajte, mi smo to išli...zapravo nije nam bilo bitno. Bitno nam je samo bilo da postoje objekti u kojima to možemo napraviti.

Dakle, to je bilo bitno?

Bitno je gdje postoje Domovi zdravlja jer imamo već jedna... i ljudi imaju to jedno iskustvo medicinsko, gdje postoje *****, medicinske sestre, vozači, tehničari, vozila. I to onaj dio koji smo mi mogli obići zapravo. Znači, mi smo mogli doći u srednju Bosnu. Mogli smo doći maksimalno do Konjica. Dalje nismo mogli doći jer tamo se već sve to događalo, neke čudne stvari oko Sarajeva i to. Dole do Neuma, tu smo mogli doći, Livna, Bugojna. I to, što smo mi mogli doći - to smo mi organizirali. Kasnije, tijekom tih događanja dosta tih bolnica je prešlo... Mi smo ih napravili zajedničke, s Muslimanima...To su bolnice u Jablanici, Konjicu, Fojnici, Bugojnu. Sve te bolnice su kasnije prešle u ruke Muslimana.

Samo malo, da se vratimo na početak. U tom periodu kada se počinje ustanovljavati sanitetski stožer sa svim tim bolnicama...

Da.

Hrvati i Muslimani su zajedno?

Zajedno. Tako je.

Zajednički neprijatelj u tom trenutku...?

Srbi.

..su Srbi.

Da.

Zajedno s Muslimanima se osnivaju te bolnice...

Tako je.

Šta znači: zajedno s Muslimanima? Jesu li oni bili prisutni na sastancima? Jesu li oni predlagali...?

Da, pa ja sam rekao. Recimo, kada bi mi odlazili u, recimo, Jablanicu gdje su Muslimani, muslimanski liječnici, gdje bi s njima bili i razgovarali, i pomagali smo im u spravljanju ratnih bolnica. Mi bi donijeli materijale.

Od kuda bi ih donijeli?

To su bile zalihe bivše vojske, Jugoslavije. Recimo iz Bugojna smo znali uzeti, ili tamo iz Mostara, iz Čapljine, gdje su bili njihovi ti vojni garnizoni koje su oni napustili, ostavili onda smo mi uzeli te njihove kirurške komplete s operacijskim stolovima, instrumentima, anesteziološkim aparatima, lampama, akumulatorima. Onda smo mi to donijeli na taj, u recimo Fojnicu, gdje smo onda kompletno objasnili ljudima gdje bi trebala biti, pod kojim uvjetima treba biti ta operacijska sala, da ona mora biti zaštićena, bit će najbolje ako je ona u podrumu, i tako dalje. Ako su bili uvjeti za podrum mi bi je stavili u podrum, ako ne onda smo stavljali negdje na niže katove gdje bi mogao doći sanitetski konvoj, gdje se to može dešavati. I sami smo zajedno s njima pripremali tu salu, čistili, organizirali.

Baš ste fizički....?

Fizički radili, čistili, gulili instrumente i tako dalje.

Kad kažete gulili instrumente, to sam ja sada prvi puta čula, oni su bili ***?**

Da, oni su bili zaliveni u gumu i tako su se oni čuvali, i onda da bi se mogli dalje sterilizirati i tako dalje da bi bili pripravnici za upotrebu. Morali smo ih oguliti, očistiti i onda pospremiti po setovima. Morali smo probati i isprobati anesteziološke aparate. Naši bi anesteziolozi na sebi najprije isprobali taj aparat da li funkcionira i onda je tek mogao ići u upotrebu za ranjenike. Lampe, akumulatore, sve smo to *****. I tako kad su te bolnice formirane, iako možda još nije bilo tih ranjenika i tako dalje, u te bolnice je dolazilo lokalno stanovništvo s temperaturama ako bi imali, ako bi nešto boljelo i slično, slijepo crijevo znala su im se operirati, ako su se

ozlijedili, porezali. Znači, one su već bile u funkciji. I gdje su ljudi bili jako zadovoljni. Oni nikada nisu imali kirurški... kiruršku jednu operacijsku dvoranu. Oni nisu znali što to znači.

Dobro. Koliko dugo traje zapravo taj period nazovimo ga sklada i zajedničkog rada Hrvata i Muslimana, otprilike da li znate?

Pa ja mislim da to traje negdje do, ne znam, negdje do jedanaestog, dvanaestog mjeseca '92. godine.

'92.?

'92. godinu, da, da.

Molim vas, ja bih se samo vratila na ovaj sastanak za koji znam da je bio. Dakle, kad ste došli pa je bio sastanak s ravnateljima Domova zdravlja.

Da.

Jeste tada sazvali sve te ljude?

Mi smo ih sazvali. U Tomislavgradu je bio sastanak. Većinu njih smo najprije obišli. Kad smo došli, većinu njih smo obišli. Razgovarali smo s njima. Recimo šta bi trebali mi, šta trebaju oni, i tako. I onda smo napravili taj sastanak gdje se formirao taj sanitetski stožer.

Zanima me kakva je bila atmosfera, odnosno koliko su ljudi koje ste vi pozvali, a to su bili ravnatelji Domova zdravlja...

I bolnica.

...i bolnica, tako je, koliko je kod njih u tom trenutku postojala svijest o stvarnom nadolazećem ratu, opasnostima ratnim, potrebi da se ljudi mobiliziraju, da se organiziraju? Jeste vi u tom trenutku imali osjećaj da su oni još uvijek daleko od toga? Jeste li ih trebali buditi, prizivati k svijesti da bi to shvatili? Ili su oni već bili svjesni?

Ja mislim da su oni bili...da su oni znali šta će se događati. Ja mislim da su oni znali, jer teško je onda mobilizirati ljude ako oni ne znaju što će se događati. Ako oni misle: šta to ovi nama pričaju, to su gluposti, onda ne bi napravili ništa. Jer teško je sad zapravo ljudima koji još negdje žive normalnim jednim životom reći: e, sad vi trebate pristupiti. Vaš život sad ide po ratnim uvjetima. Međutim, oni, mislim da su oni dosad osjetili, da su znali da će se i šta će se dogoditi. U kojem intenzitetu to nismo znali. Ali da će to biti... i bili su vrlo kooperativni. Oni su već tada surađivali. Oni su već tada se pripremali. I oni su tada već imali sanitetska vozila koja su skupljali. Tako da oni su se lagano pripremali za nešto što su sumnjali. Vidjeli su da će doći, a ako ne dođe, Bože dragi, nema, šta sad. Ali bili su vrlo...Stalno smo bili s njima u kontaktu. I zapravo tražili su tu organizacijsku shemu da im napravimo. Ravnatelji bolnica morali su biti spremni na to.

Ja sam ovdje pribilježila: Fojnica, Jablanica, Konjic, Kiseljak, Bugojno, Travnik, Jajce, Mostar * ...**

Da, da.

Kažete, bilo je otprilike osamnaest...

Da.

Dobro. Koje mjesto zapravo pamтите kao mjesto s kojim ste vi kao liječnik, dakle - stručno, profesionalno najzadovoljniji onim što je postignuto? Pamтите li neko mjesto posebno?

Pa gledajte, u onim gradovima gdje su bili...

Ili, gdje je bilo najviše problema. Možemo i tako postaviti pitanje.

U onim gradovima u kojima su već bile bolnice, tu nam je bilo najlakše. Recimo, Jajce je već imalo bolnicu, Livno je imalo bolnicu, Mostar je imao bolnicu s pravim kirurškim ekipama gdje su imali dosta liječnika, gdje su imali medicinske sestre i sve to skupa. Tu je bilo najlakše organizirati. A kasnije su ta područja zapravo doživjela najveće ratne sukobe. Mostar, Livno, Jajce.

Tako je.

I međutim, kako je rat išao dalje tu je bio odljev ljudi. Recimo da je tako u Mostaru negdje na kraju ostalo desetak, sedam, osam kirurga i jedan ili dva anesteziologa. Kako su ljudi odlazili uslijed svih tih događaja, u Jajcu isto tako, u Livnu... Livno je bilo dosta dobro organizirano, i tako dalje. Oni su imali dosta tih liječnika, iako to možda znači da su imali pet, šest kirurga. Nije to bilo nešto strašno. Ali sve drugo, sve druge kirurške struke su se tu uključile. Bili su tu ginekolozi, ortopedi koji su pomagali i radili. A zapravo je najteže uvijek bilo ispočetka ići po tim mjestima gdje

nije bilo bolnica, kao što su Tomislavgrad, recimo. Tu smo napravili jednu sjajnu kiruršku operacijsku dvoranu gdje... koja i dan-danas ja mislim funkcionira. Oni imaju jednoga ili dva kirurga, i ona je dosta podnijela. Onda te, recimo, u Neumu isto tako. Onda u... Gledajte, u srednjoj Bosni smo radili bolnicu. Znači bila je Jajce, bila je bolnica Travnik gdje smo surađivali jako dobro s Muslimanima, gdje su na početku... Nismo trebali raditi ni jednu bolnicu jer je bila ta centralna bolnica u Travniku koja je bila pravna bolnica. Prava bolnica sa svojim... I radili smo jednu bolnicu u Kiseljaku koja je bila okrenuta prema tamo... Tek kasnije, u tom sukobu između Hrvata i Muslimana u srednjoj Bosni, kad je bila zatvorena komunikacija između Kiseljaka i drugog dijela, znači prema Novoj Biloj, tek tad se formirala tabolnica u Novoj Biloj - jer nisu imali nigdje, nisu mogli dalje komunicirati, jer su bili u apsolutnom okruženju.

Kako je u početku bolnica Nova Bila bila zamišljena?

Gledajte, ona je bila... ja mislim kao logistička jedna baza, zapravo za sanitet. Jer su svećenici nabavljali, dobavljali su... dobivali su dosta pomoć, humanitarnu pomoć, hrana, medicinske lijekove koji su dolazili za taj dio Bosne. I oni su tamo imali svoje skladište odakle su oni distribuirali tu pomoć. E, onog trenutka kada se ta... kad se komunikacija s Kiseljakom zatvorila sa drugim dijelovima Bosne onda su oni morali tamo organizirati, formirati svoju ekipu i napravili su ratnu bolnicu u samostanu.

I tako to postaje ta slavna bolnica?

Kasnije ona postaje ono po čemu je znamo i tako dalje. Ona je napravila sjajan posao.

Da. Dakle, 92. godina, uspostavljaju se ti centri, zajednički rade Hrvati i Muslimani, a onda dolazi do tih sukoba. Ima li Sanitetski stožer i dalje nekakvih ingerencija prema tim uspostavljenim bolnicama i centrima? Ili se tu prekidaju kontakti?

Pa, gledajte, kontakti su...

Postoji li i dalje potražnja za nekakvim sanitetskim materijalom, za nekakvim liječničkim ekipama? Ima li tu komunikacije ili komunikacija puca?

Ma, ne. Komunikacije ima u nekim dijelovima. Recimo, u Mostaru je bilo da baš za pravih sukoba, pravog ratnog stanja da su Muslimani tražili pomoć od mostarske bolnice, od Hrvata i gdje je sanitetski stožer dao pomoć u, ne znam, infuziji, krvi, lijekovima, zavojima, materijalu, instrumentima koji je španjolski bataljun prebacio na drugu stranu. Mislim, ne znam je li tada bio zapovjednik Arif Pašalić, je li on to osobno tražio. Ali mi smo to uredno dali.

Budući da se radi o malčice apsurdnoj stvari, odnosno malčice složenijoj stvari za shvatiti, ja vas molim da to probamo pojasniti. Dakle, radi se o događajima u Mostaru?

Mostaru, da.

Sukob traje između...?

Intenzivan sukob. To je bilo vrijeme najvećih sukoba između Hrvata i Muslimana.

Između Hrvata i Muslimana?

Da.

Traje vrlo intenzivan sukob i u tom trenutku se, u vrijeme tih sukoba, jedna od zaraćenih strana obraća drugoj zaraćenoj strani...

Tako je.

...u ovom slučaju muslimanska strana hrvatskoj, i traži pomoć u sanitetskom materijalu.

Tako je.

Pri čemu hrvatska strana tu pomoć...

Odobrava.

Odobrava posredstvom....

Španjolskog UNPROFOR bataljuna. Španjolski bataljun je došao u naš stožer u bolnicu gdje smo mi iz skladišta dali sve ono što su oni tražili, i oni su to prenijeli na drugu stranu, Muslimanima. Što potpuno...

Je li to vama malo čudno?

Pa, gledajte, mi smo cijelo vrijeme rata, mi smo gledali... ranjenici su ranjenici. I to je naš posao, i mi smo ga obavljali ja mislim jako dobro, sjajno. I svi ti ranjenici - bilo da su bili sa srpske, ili muslimanske ili hrvatske strane - imali su isti tretman.

Jesu li hrvatski ranjenici kod Muslimana imali isti tretman?

Pa iz našega iskustva nisu.

Kakva su vaša iskustva?

Pa, ja nisam bio tamo da bih to mogao vidjeti. Međutim, iz ovih humanitarnih organizacija koje su dolazile, koje su obilazile i muslimansku stranu i hrvatsku stranu, iz njihovih riječi, iz njihovih pisama koji su pisali i zapravo njihovih izvješća koje su oni davali svojim organizacijama, mi imamo takva iskustva da naši ranjenici nisu bili tamo medicinski tretirani kao treba. Nisu bili... Nisu imali odgovarajuću hranu ni liječenje, i mi smo bili jako nezadovoljni što se toga tiče. A s druge strane, mi smo sve njihove ranjenike tretirali isto kao i hrvatske vojnike ili civile.

I davali tu pomoć?

I davali tu pomoć kad je trebalo, i to nam je jedan od čelnika Organizacije za borbu protiv nuklearnog rata koja je dobila Nobelovu nagradu... On je bio direktor za Europu. On je posjetio i našu stranu, i muslimansku

stranu, i onda je napisao jedno pismo, to izvješće, u kojemu on to jasno govori.

On govori o tome?

O tome, da, govori o tome i to su zapravo naša saznanja da tamo nije bilo tretirano, iako i sad imamo i tih ljudi, ranjenika koji su tamo ležali, koji su dolazili u zamjenu i znamo u kakvom su oni stanju dolazili, a u kakvom smo stanju mi otpuštali, recimo, muslimanske ranjenike koji su bili ranjeni i koji su kod nas ležali...

Razlika?

Ogromna razlika. Ovi su bili iscrpljeni, nisu medicinski dobro tretirani, pothranjeni i tako.

Samo da se vratim na.... dakle, ovo pismo direktora za Europu...

Europu, da.

Ono je objavljeno negdje?

Da, da. Ono je objavljeno u Croatian Medical Journal.

Znate li otprilike kada je objavljeno? Otprilike?

Ja mislim negdje '93. ili '94. godine.

Još jednu stvar da vas pitam a vezana je uz intenzivne sukobe između Hrvata i Muslimana. Kažemo, postojala je bez obzira na sukobe ta pomoć koja je išla – no, je li bilo pucanja na sanitetska vozila, sanitetske ekipe?

Da. Vijek trajanja jednog sanitetskog vozila kod nas je bio pet ili šest dana.

Šta to znači?

Znači da za vrijeme tih sukoba, kad bi išle naše ekipe u izvlačenje ranjenika i tako dalje, uvijek su bila prostrijeljena vozila ili gađana granatama...

A koliki je onda bio vijek trajanja sanitetske ekipe? Bilo je ranjavanja?

Bilo je ranjavanja i tako dalje, i liječnika, sestara, i pogibija čak.

Bilo je pogibija?

Bilo je pogibija čak, sve.

S koje strane se pucalo na njih...?

S istočne strane.

S istočne strane?

Da, da.

Vozila su, naravno, bila obilježena?

Jasno, obilježena crvenim križem i kako treba. To su bila vozila sanitetska.

Dobro, vraćamo se dakle na Novu Bilu. Nova Bila postaje važna upravo za vrijeme tog sukoba, je li tako?

Tako je.

Ona postaje **.**

Da. Tada se moralo nešto napraviti i onda su se organizirali liječnici. Imali su katastrofalne uvjete zapravo.

I ogroman pritisak?

Ogroman pritisak. Imali su...Nisu zapravo imali nikakvu ratnu bolnicu tamo u pravom smislu. To je bilo sve u samostanu, u crkvi. Ljudi su ležali po klupama i tako dalje. Dok su imali taj materijal, oni su mogli to uredno liječiti kako treba. Međutim, kasnije, kako su bili u okruženju, nisu mogli više, to funkcionirati kako treba.

Kad smo se pripremali za ovaj razgovor, prije nego što smo uključili diktafon spominjali ste mi Jajce.

Jajce je bilo potpuno u okruženju srpskih snaga.

'92. godine?

'92. godine, krajem. Negdje deveti, deseti mjesec '92. godine. Jajce je bilo u potpunom okruženju. Mi smo imali komunikaciju s njima. U jednom trenutku došlo je do toga da više nisu imali gdje s ranjenicima. Tu je bilo dosta ranjenika, bilo vojnika, bilo civila. I mi smo se odlučili otići u Jajce.

Tko to «mi»?

Sanitetski stožer HVO-a, i ta liječnička ekipa. Otišli smo s jednim autobusom. To je bio autobus koji je imao negdje oko 50 ležajeva, ja mislim, koji je bio pripremljen za tu evakuaciju ranjenika.

Bio je pripremljen u smislu ležajeva, ali je i izvana bio...?

Bio je da, pancirni, zaštićen autobus.

Kako ste došli do toga?

Pa, to nam je general Prodan iz Zagreba dao taj autobus. Jer mi smo došli u Zagreb kod generala i tražili smo da moramo ići tamo, evakuirati, jer oni više nemaju gdje sa tim ranjenicima iako je i to velika bolnica. Nisu više mogli to izdržati i onda smo morali te najteže ranjenike, one koje možemo transportirati, morali smo ih evakuirati iz Jajca. Bilo je tu i djece, i žena, i vojnika i sve je bilo. I onda ..

Kakav je bio nacionalni sastav tih ljudi?

Tada su bili u Jajcu Muslimani i Hrvati, a Srbi su ih držali u okruženju.

Podjednako Muslimani i Hrvati...?

Pa, podjednako ja mislim da su bili. I onda smo došli u Zagreb i bili smo tu, u Glavnom sanitetskom stožeru Hrvatske vojske kod generala Prodana. Iznijeli smo mu situaciju kakva je i on nam je odmah ustupio autobus. Mislim da nam je dao dva autobusa. I to je jako teško bilo transportirati te autobuse dole jer voze, ne znam, 50 na sat maksimalno, pancirni su, teški su, tako da je nama trebalo jedno dva, tri dana dok smo to dovukli dole.

U kakvim uvjetima ste se probijali? Odnosno, kakva je bila situacija? Jeste prolazili...?

Mi smo morali ići preko Hamandžića. To je jedna planina koja se nalazi iznad Travnika, preko Turbeta i tim putem smo...to jedina komunikacija bila. I tim putem smo mogli doći u Jajce. Morali smo ići po noći bez upaljenih svjetala. Znači samo nam je taj put bio vodilja, makadamski put, uski. A gdje smo bili u okruženju, ne znam, na par stotina metara srpskih snaga. I onda smo tu cijelu noć vozili. Ujutro smo došli u Jajce.

Pod vatrom?

Bili smo pod vatrom cijelo vrijeme. I onda smo došli u Jajce i taj dan je bio jedan avionski napad **** topovski, avionski, snažan tako da je taj dan, u bolnicu je pala ona ogromna „krmača“ koja je pala na krov bolnice i prošla je skroz do dna. I tada više nije bilo govora da se oni ne evakuiraju, ranjenici. Onda smo mi evakuirali te ranjenike...

Zar je oko toga uopće bilo dvojbe?

Pa, bilo je dvojbe da li ih evakuirati ili ne, međutim tad je, ja mislim, tada je poginulo jedan ili dva ranjenika u bolnici od te „krmače“ i dosta ljudi je taj dan ranjeno, tako da oni... Više nije bilo uvjeta za normalno funkcioniranje bolnice. Bili su krcati. Onda smo morali teže ranjenike izvlačiti van. I taj dan smo na određenom mjestom ostavili autobus i ovim malim sanitetskim vozilom ***** određeni ranjenici. Onda smo opet negdje poslije podne, pred večer krenuli tim putem natrag, i onda smo ih doveli u Travnik, u bolnicu gdje su nas dočekali... Bila je masa naroda. Bile su liječničke ekipe koje su preuzimale te ranjenike. Jedan dio je ostao tu u Travniku u bolnici, jedan je išao prema Tomislavgradu, Mostaru, Splitu, i sad ja ne znam točno gdje je sve bilo. I tu smo zapravo... prevezli smo i hrvatske i muslimanske ranjenike. 50 % jednih, 50 % drugih. Takav je bio dogovor sa doktorom Šehovićem koji je bio tada šef kirurgije, možda ravnatelj bolnice, ja se sada više ne sjećam. Tada je bio ravnatelj.

I to je bilo prvo izvlačenje ranjenika, je li tako?

Da, da. To je bilo prvo izvlačenje ranjenika dok je grad bio u okruženju. A onda smo imali drugo izvlačenje ranjenika, i civila, i naroda koji se dogodio kada je palo Jajce.

Znači, vi ste ponovno išli?

Da, da, ponovno sam išao i to smo išli, ja ne znam, koliko ... sigurno jedno dvadesetak sanitetskih vozila. Išli smo iz Prozora i tu sam sreo zapovjednika i generala Praljka koji je...

Dajte mi se malo prisjetite, ako možete detaljnije, kako je izgledao taj susret? Kako je izgledalo to okruženje tada tamo, neposredno znači pred pad Jajca i kako je general Praljak tada vama izgledao? O čemu, što ste pričali?

Pa, gledajte, to je bila jedna kišna noć. Bilo je hladno. Bilo je, ja mislim, negdje jedanaesti mjesec. Ne mogu se točno sjetiti. Tada je u tom području... tada je u toj srednjoj Bosni bilo jako hladno. Bila je kiša i jedna mračna noć zapravo je bila. I ja sam došao gore. Vodio sam taj konvoj. Došao sam na razgovor s generalom Praljkom jer sam morao tražiti njegovo dopuštenje, njegovu dozvolu za prolazak dalje. I u tom razgovoru, razgovarali smo sigurno sat-dva vremena i čekali smo trenutak kad mi možemo, kad ćemo dobiti dozvolu, dopuštenje za nastavak puta. I u tom razgovoru ja sam objasnio što mi trebamo, gdje idemo, zašto idemo. On je rekao kako moramo otići pomoći, evakuirati ranjenike i civile. I dao nam je punu potporu. Punu podršku nam je dao. I dao nam je pratnju koja će nas preko tih punktova na koje smo nailazili da možemo normalno proći da se ne zadržavamo. Jer situacija je bila jako, jako teška. Jer su ljudi pješice po zimi prelazili. Bježali su iz Jajca koje je padalo i preko te planine... tu je bio koridor kuda su se oni mogli jedino izvući. Njemu je bilo drago zapravo što mi idemo. Dao nam je ta uputstva što trebamo napraviti i tako dalje. Na tom putu smo imali dosta nepredvidivih problema zato što su nas na tim punktovima zadržavale te muslimanske snage, malo su nas tu zadržavali iako smo se mi žurili...

Što znači 'malo su nas zadržavali'?

Pa, gledajte, mi smo imali urednu pratnju HVO-a koju nam je dao general Praljak. Međutim kad smo došli na te punktove onda su nas pretresali. Sve. Najprije su njihovo vozilo pretresali, od pratnje. Pretresali su tu naša sanitetska vozila. Sada ja ne znam razlog zašto i kako ali su nas oni... Tako da smo na svakom punktu dosta stajali. To je bilo dosta i kišovito i hladno, a i zadržavali su nas, zapravo. Tako smo kad su svi ti pretresi prošli da bi nastavili dalje, pa opet bi nas negdje zadržali i tako. E, i kad smo došli u Travnik onda smo išli na Turbe, onda smo preuzimali te ljude po cesti, te ranjenike koji su se vozili, dovozili su ih. Onda smo ih tu preuzimali. Stavljali smo ih u ta sanitetska vozila. A oni najteži koji nisu mogli dalje ostali su u Travniku, a neki koji su bili nešto lakše ranjeni njih smo vozili dalje prema splitskoj bolnici, i tako.

To je bio težak događaj?

To je uvijek teško. Kad padne jedan grad, kada vidite te nesretne ljude, kada vidite tu malu djecu koja pješače pod granatama, bježe. To je strašno nešto.

General Praljak vam je znači u tom trenutku, u tome što ste željeli napraviti, dao podršku?

Dao podršku, iako je on nas mogao i zaustaviti. Jer on je zapovjednik bio.

Tu nije bilo dvojbi? Nije se kolebao?

Ne, ne, ne...nije... Nije bilo. On je rekao: odite, pomozite ljudima, izvucite što možete, koga možete, što više. I tako smo mi postupili. Tako da smo mi tu izvukli i muslimanske ranjenike, i hrvatske, i sve. Nismo gledali zapravo uopće cijelo vrijeme rata tako je na kojoj strani, čiji su ranjenici i tako dalje. Uvijek smo maksimalno dali sve od sebe. I mislim da je takav mentalni sklop svih bio, i zapovjednika, i nas liječnika. Kako smo se pridržavali svih tih konvencija... Mi smo čak u stožeru imali te konvencije, knjižice koje smo podijelili kad smo išli po terenima koje smo uvijek dijelili na svim...svim postrojbama, svim zapovjednicima i tako da...

Hoćete mi malčice detaljnije reći kakve su bile te knjižice? Što je u njima bilo i kako je uopće došlo do toga da vi te knjižice tiskate, odnosno da ih dijelite?

Pa, gledajte, mi smo to već na početku rata. To smo znali...to smo radili i u Hrvatskoj. Bilo je tih knjižica u Hrvatskoj koje smo mi preuzeli. Onda smo ih donijeli u Hercegovinu, podijelili smo vojnicima HVO-a, njihovim zapovjednicima i svim ovim liječnicima koji su bili na terenu, svim ambulancama, bolnicama...

Što je pisalo u knjižicama?

To je klasična jedna knjižica sa principima Ženevske konvencije o zaštiti civila, ranjenika i sve ono što ide uz to. Znači to je standard jedan koji je bio. Tako da...Mi tu nismo ništa izmišljali, dodavali, oduzimali. Već to je jedan standard koji je prepisan, koji je tiskan i mi smo dalje to distribuirali. Tako da su se svi naši liječnici, ja mislim i zapovjednici, se toga pridržavali.

Recite mi dr. Barišić ovako, kada ste vi prvi puta vidjeli Slobodana Praljka? Kakav je bio vaš prvi susret? Možemo li malo povući zapravo jednu kronologiju vaših susreta u tom vremenu tih ratnih događanja o kojima sada govorimo. Znači koliko ste se često susretali? Gdje ste se susretali? Kakvi su bili vaši susreti?

Pa, gledajte, ja sam generala Praljka susretao već za vrijeme rata u Hrvatskoj dok je on bio na Sunji i na drugim tim područjima.

******* Sunji?**

Ne, nisam ja bio u Sunji već sam ga sretao u Zagrebu, i tako. Pa smo razgovarali o tome. A kasnije sam ga susreo nekoliko puta po Hercegovini kad je bio kao zapovjednik stožera. Meni je najviše... Često sam se susretao s njim i u formalnom smislu kada bi tražili...

Da vam da ono što treba...

...da da sve što smo trebali, što smo mogli riješiti. Ako je negdje drugdje to bilo malo komplicirano, onda smo išli direktno kod generala Praljka gdje smo uvijek mislili da će on to nama brzo riješiti..

Mislili ili ste znali?

Znali smo već. Imali smo to iskustvo i povjerenje u njega. Jer, što je? Neke stvari su morale ići papirnato. A mi nemamo vremena čekati jer ranjenici stalno dolaze. Ljudi su bolesni. I dok mi čekamo...

Da. Nema vremena..

Jasno, jasno...dok se to papirnato riješi bilo da je pitanje o vozilima, bilo da je pitanje o nekim lijekovima, operacijskim nekim instrumentima, aparatima. Mi kada bi vidjeli da nam negdje to normalnim jednim redosljedom kada nam to ne ide, da moramo dugo čekati, onda bismo znali gdje ćemo otići. Otišli bi kod generala Praljka. Najavili bi se. On bi nas uvijek srdačno primio. Pitao bi nas kako to sada funkcionira, da li se brinemo za narod, za ranjenike i tako dalje. I onda bih rekao što trebamo. Mi smo to rekli i on nam je uvijek riješio vrlo, vrlo hitno. Vjerojatno isti dan bi nam to riješio. Jer je on imao takav autoritet kod logističara i kod tih zapovjednika koji su nama to trebali napraviti da bi oni odmah to uradili.

Pitat ću vas jednu stvar. Kažete, malo prije ste mi rekli kako vi niste radili nikada za vrijeme rata razliku između ranjenih Hrvata, Muslimana, Srba kojima je trebalo pomoći. Jeste li u tom smislu imali podršku generala Praljka, odnosno jeste li se u tom smislu nalazili i razumijevali?

Jesmo, kako ne. Pa, on je....

Kakav je bio stav generala Praljka, recimo u tim situacijama?

Pa, gledajte, znate, nama možda nije bilo jednostavno neke stvari raditi. Sad ću vam reći što. Kad je vojska, znala je, recimo šta se događa sa njihovim prijateljima koji su ranjeni i koji se nalaze u muslimanskim ili srpskim bolnicama. Uvijek su znali da je tamo teško, da ih maltretiraju i tako dalje. A s druge strane su, kad bi došli u posjetu svojim kolegama koji su bili ranjeni i u našu bolnicu u Mostaru, na zapadnom dijelu, onda

su oni vidjeli tamo da tamo leže ili srpski, ili muslimanski ranjenici. I sad, gledajte, kako je...

Št je onda bilo?

Pa su... Tada dođu oni sa prvih linija, dođu se odmoriti dan-dva i onda idu u posjet svojim kolegama. Sad bi oni došli, i sad vide da tu leži muslimanski ranjenik, krevet uz krevet. Nama je bilo vrlo teško zapravo tako funkcionirati. Jer ako on dođe sa puškom, već je pun tih svih emocija koje se događaju – tko će njega zaustaviti? Jer dok je rat, pucaju... tako, njegov kolega je ranjen, odvezen kolima u bolnicu, on ga dođe nakon par sati posjetiti, tu je još svega toga od tih ratnih djelovanja, od pucnjave, pun emocija, on dolazi vidjeti svog kolegu... Tko će njega zaustaviti? On je vojnik. On je borac s puškom. I sad, dajte vi njemu objasnite u tom trenutku da...

Jeste im objašnjavali?

A je.

Kako je to išlo?

Je. Mi smo imali tu punu podršku generala Praljka, razumijete, koji je nama, koji... Jer mi nismo tu mogli zaustaviti. Mi smo obični liječnici, a on dolazi s puškom.

Kažete da ste imali u tom dijelu punu podršku generala Praljka?

Da.

Znači li to da ste ga onda zvali upomoć. Je li to znači da...?

Tako je. Mi smo znali generalno da on to podržava.

Da on podržava - što?

Podržava to da leže zajedno hrvatski, srpski i muslimanski ranjenici u istoj bolnici. Znao je da im se neće ništa dogoditi. Razumijete? I da on to podržava, i da mi to podržavamo. I da nikada se ni jednome ranjeniku bilo srpskom, bilo muslimanskom nije ništa u našoj bolnici dogodilo.

Je li bilo situacija u kojima ste trebali zvati Praljka da intervenira, da preventivno djeluje da bi se spriječile...?

Je.

Je?

Je, bilo je toga.

Recite samo ***

Bilo je toga, bilo je toga da smo mi recimo kad bi došli njih tri, četiri jer onda bi oni... pod tim teškim emocijama, a šta: leže tu Muslimani. Oni u nas pucaju. Dolje smo izgubili pet ljudi. Evo tu je moj prijatelj. Tu je moj susjed. Tu je moj brat. Tu je moj otac ili ne znam šta sve ne. A vi liječite ove. Onda bi mi odmah zvali Praljka, onda bi Praljak intervenirao da

Šta bi Praljak tada napravio?

Pa, gledajte, Praljak ako je bio tu on bi došao u bolnicu, ako je bio tu u Mostaru on bi došao. Odmah bi on to razgrnuo i rekao: ajte, nemate šta raditi. To su sve ranjenici. Doktori rade svoj posao. Pogledajte svoje prijatelje, otidite i gotovo. Ili bi nazvao njihovog zapovjednika, ili bi nazvao u bolnicu i tako. On je to uvijek znao u pravom trenutku reagirati. Jer je on to vjerovao.

Je li bilo još situacija za koje mislite da ih je važno spomenuti kad govorimo o generalu Praljku i o tome kako je on funkcionirao u tim teškim okolnostima?

Sjećam se događaja kada je došla gospođa Sally Baker, Engleskinja iz Londona koja se javila u naš sanitetski stožer sa idejom da bi htjela izvući židovsku djecu i njihove obitelji i sa istočne, i sa zapadne obale Mostara. Što se tiče zapadne obale to nije bilo nikakvih problema. Ona je to mogla odmah učiniti i tako dalje. Međutim, što se tiče istočne obale, znači dijela kojeg kontroliraju muslimanske snage, ona je morala tražiti dopuštenje generala Praljka kao zapovjednika da može sa konvojem, sa sanitetskim vozilima prijeći na istočnu obalu, pod pratnjom UNPROFOR-a. Znači, jedino je general Praljak mogao to potpisati da ona može proći te hrvatske punktove, i da uđe u istočni dio grada, i da evakuira tu djecu i tako dalje. Ona je došla k nama s tom idejom. Mi smo znali što trebamo učiniti i dr. Bagarić, koji je tada bio načelnik Saniteta, i ja smo otišli direktno kod generala Praljka. Jer to je trebalo tako žurno izvesti...sve prije je trebalo...djecu evakuirati. Jasno da nije bilo vremena. Nismo mogli to sad formalno preko zahtjeva nekih, no međutim znali smo da idemo kod Praljka i da će već to nama Praljak riješiti i da ne ćemo, da

nije bilo vremena, i tako dalje. I Sally je htjela što prije to napraviti jer je to bilo intenzivno vrijeme rata. Mi smo došli u Grude u zapovjedni stožer. Najavili smo se tajnici kod generala Praljka. On je došao i rekao... Mi smo mu rekli što trebamo. On je to odmah potpisao, nalog...

Nije bilo problema?

Ne, nikakvih problema nije bilo tu. On je odmah rekao kako ne, tu djecu trebamo izvući. Dajte toj djevojci sve što njoj treba, vozilo, potpunu logistiku, i to organizirajte sa španjolskim UNPROFOR-om da se to napravi i tako dalje. To nije bilo nikakvih problema. On je to u istom trenutku to sve potpisao. Sally Baker je bila jako zadovoljna. Zahvaljivala je nama, generalu Praljku..

Koliko je djece otprilike bilo izvučeno konačno, da li znate?

Ja sad ne znam točno. Sally Baker je napisala knjigu o tom događaju i mislim da tamo točno piše koga je izvukla, što je izvukla...

Ali, uglavnom uspješno je...?

Da, da, uspješno je izvedena. Nije se nikome ništa dogodilo. I ja znam da sam Sally Baker vozio na aerodrom u Split kad je to ona otputovala i kasnije je ta knjiga izašla na engleskom jeziku, zapravo i kao jedna zahvala svima nama.

Doktore Barišić, došli smo negdje do kraja našeg razgovora. Mislite li da još nešto trebamo spomenuti?

Ne znam više.

Ili da kažemo: gotovi smo za sad?

Za sad.

Pa možemo nadosnimiti ako još nešto bude potrebno...

Možemo. Kako ne.

Može onda tako. Isključujem. Hvala vam lijepo.

IZJAVA

Ja, niže potpisani Jadranko Barišić, izjavljujem da sam svojom voljom, obrani generala Slobodana Praljka, dao izjavu o događajima u kojima sam sudjelovao, a vezani su uz ratna zbivanja u Republici Hrvatskoj i/ili Republici Bosni i Hercegovini . Pristajem da moja izjava bude korištena u postupku pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju i da bude objavljena. Spreman sam svjedočiti u postupku koji se vodi pred MKSJ protiv generala Slobodana Praljka u predmetu Tužiteljstvo protiv Prlic at al.

Izjavljujem da sam prije davanja izjave obrani generala Slobodana Praljka upozoren da moram govoriti istinu i da neistinita izjava predstavlja kazneno djelo po Kaznenom zakonu Republike Hrvatske i po pravilima MKSJ.

Izjavljujem da sam upozorenja razumio i da je sve što sam u izjavi naveo istinito i točno, po mojem najboljem znanju i sjećanju.

Izjavu sam pažljivo pročitao i ona u cijelosti odgovara onome što sam izjavio. (Vlastoručno sam, prilikom čitanja izjave, ispravio pogreške nastale u pisanju izjave.) Vlastoručno sam pisani tekst izjave potpisao.

U _____

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jadranko Barišić', is written over a horizontal dashed line. The signature is fluid and cursive.